

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
pohjois-suomi.hao@oikeus.fi

Lausunto valituksesta maakuntahallituksen 13.5.2026 § 43 päätökseen

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on pyytänyt Lapin liittoa antamaan lausunnon Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry hallinto-oikeudelle tekemän valituksen johdosta. Lausunnossa on pyydetty antamaan selostus asiasta, vastattava oikeudenkäynnin osapuolen esittämiin vaatimuksiin ja niiden perusteluihin sekä lausuttava esitetystä selvityksestä.

Lapin liitto toteaa lausuntonaan Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle, että valittajan vaatimus maakuntahallituksen 13.5.2026 § 43 päätöksen kumoamisesta tulee kokonaisuudessaan hylätä.

Selostus asiasta

Lapin liiton hallitus vastaa maakuntakaavoitusprosessista mm. asettamalla kaava-aineistot nähtäville eri kaavaprosessin vaiheissa sekä hyväksyy vastineet annettuihin palautteisiin ja lausuntoihin. Lisäksi hallitus käsittelee kaavaluonnoksen ja kaavaehdotuksen sisältöä sekä tekee siihen liittyviä valmistelevia päätöksiä. Lopullinen toimivalta maakuntakaavan hyväksymisessä on alueidenkäyttölain (132/1999) mukaisesti maakuntavaltuustolla. Ennen kaavan hyväksymiskäsittelyä on kaavoitusprosessin aikana tehdyn Natura-arviointi ja lausuntomenettelyn perusteella tullut johtopäätös, että vaihemaakuntakaavan sisältö huomioiden kaavaa ei voida hyväksyä ennen kuin valtioneuvosto on tehnyt luonnonsuojelulain (9/2023) 39 §:ssä tarkoitetun myönteisen päätöksen.

Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaava on luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen suunnitelma ja Lapin liitto kaavoitusviranomaisena ja alueidenkäyttölain mukaisesti toimivaltavaltaisena hyväksyjänä lopullisessa vaihemaakuntakaavassa on maakuntavaltuusto. Vaihemaakuntakaavan hyväksyminen vaatii luonnonsuojelulain 39.2 §:n mukaisen valtioneuvoston myönteisen päätöksen, koska Sakatin kaivoshankkeen 26.2.2025 valmistuneen Natura-arvioinnin päivityksen mukaan kaivoshankkeesta voi lieventävistä toimenpiteistä huolimatta kohdistua merkittävä heikennys Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin.

Maakuntahallitus on 13.5.2026 § 43 päättänyt seuraavasti:

- hyväksyä Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavaehdotuksen ja toteaa, ettei vaihemaakuntakaavaa esitetä valtuustokäsittelyyn, ennen kuin valtioneuvosto on tehnyt luonnonsuojelulain 39 §:n mukaisen päätöksen ja päätös on saanut lainvoiman.

- lähettää ympäristöministeriöön valmisteltavaksi hakemuksen (liitteenä) koskien luonnonsuojelulain 39 §:n mukaista valtioneuvoston päätöstä Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan hyväksymiseksi ja Sakatin kaivoshankkeen toteuttamiseksi Viiankaavan Natura 2000 -alueen alla ja läheisyydessä.
- antaa vs. maakuntajohtajalle oikeuden tehdä hakemukseen mahdollisia teknisiä korjauksia ennen hakemuksen lähettämistä

Maakuntahallituksen tekemään päätökseen 13.5.2026 § 43 on annettu kuntalain (410/2015) mukainen muutoksenhakukielto, koska maakuntahallituksen päätös on ollut kuntalain 136 §:n mukainen valmistelua koskeva päätös. Maakuntahallituksen päätös on sisältänyt kaksi keskeistä kohtaa, jotka molemmat ovat koskeneet asian valmistelua. Maakuntahallitus hyväksyi vielä päätöksessään antaa vs. maakuntajohtajalle oikeuden tehdä teknisiä korjauksia ko. hakemukseen.

Vastaukset valituksen asiakohtiin

Lapin liitto esittää valituksen hylkäämisen asiakohtaisiksi perusteluiksi seuraavaa:

Luonnonsuojelulain mukainen muutoksenhaku

Valittaja on valituksessaan esittänyt, että luonnonsuojelulain 134 §:n mukainen muutoksenhakusäännös kattaa Lapin liiton tekemän päätöksen sekä valituskelpoisuuden, että valitusoikeuden osalta.

Luonnonsuojelulain 39 §:n 2 momentissa on säädetty päätöksenteon toimivallasta seuraavasti: *”Sen estämättä mitä 1 momentissa säädetään, saadaan lupa muutoin lainsäädännössä säädetty edellytykset täyttävälle hankkeelle kuitenkin myöntää tai suunnitelma hyväksyä tai vahvistaa, jos hankkeelle tai suunnitelmalle ei ole vaihtoehtoja ratkaisua ja valtioneuvosto yleisistunnossa päättää, että hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä.”*

Lapin liitto toteaa, että päätösvalta luonnonsuojelulain 39 §:n mukaisessa asiassa on lainkohdan mukaan valtioneuvostolla. Maakunnan liitto ei ole luonnonsuojelulaissa tarkoitettu päätöksentekoviranomainen. Lapin maakuntahallituksen 13.5.2026 § 43 päätöksessä on hyväksytty lähetettäväksi hakemus valtioneuvostolle luonnonsuojelulain 39 §:n mukaisen päätöksen tekemiseksi. Maakuntahallituksen päätöksessä on siis ollut kyse päätöksestä hakea lupaa toimivaltaiselta viranomaiselta, eikä se siten ole muutoksenhakukelpoinen.

Valtioneuvoston päätöksestä on aikanaan mahdollisuus valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 8 §:n mukaisesti.

Alueidenkäyttölain mukainen muutoksenhaku

Valittaja on toissijaisesti katsonut valituksessaan, että päätös on alueidenkäyttölain 27 §:n mukainen päätös maakuntakaavan laatimisesta ja se rinnastuu lain 190 §:n mukaiseksi muuksi viranomaisen päätökseksi, johon voi hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen.

Lapin liitto toteaa, että alueidenkäyttölain 190 § on tarkoitettu tilanteisiin, joista ei ole säädetty erikseen omaa muutoksenhakusäännöstä. Alueidenkäyttölain 188 §:n mukaan kaavan hyväksymistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen kunnallisvalituksin noudattaen, mitä kuntalaissa säädetään. Näin ollen vaihemaakuntakaavan muutoksenhaussa noudatetaan siihen erikseen säädettyä 188 §:n mukaista muutoksenhakua.

Alueidenkäyttölain 31 §:n mukaisesti maakuntakaavan hyväksymisen toimivalta on maakunnan ylimmällä päättävällä toimielimellä eli maakuntavaltuustolla. Maakuntahallitus voi tehdä vaihemaakuntakaavan valmisteluun liittyviä välipäätöksiä, mutta lopullisen päätöksen vaihemaakuntakaavan hyväksymisestä tekee maakuntavaltuusto. Lapin liiton hallitus päätti 13.5.2026 § 43 osana kaavan valmistelua, että se hyväksyy Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavaehdotuksen ja totesi, ettei vaihemaakuntakaavaa esitetä valtuustokäsittelyyn, ennen kuin valtioneuvosto on tehnyt luonnonsuojelulain 39 §:n mukaisen päätöksen ja päätös on saanut lainvoiman. Maakuntahallituksen päätös odottaa luonnonsuojelulain 39 §:n mukaista lainvoimasta päätöstä ennen asian viemistä maakuntavaltuuston käsittelyyn. Näin ollen maakuntahallituksen päätöksessä ei ole ollut kysymys kuntayhtymän lopullisesta kannasta eikä maakuntahallituksen päätöksellä ole ollut sellaista vaikutusta, että se rajaisi lopullisen päätöksentekijän harkintavaltaa.

Maakuntavaltuuston kaavapäätöksestä on aikanaan mahdollisuus valittaa Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen alueidenkäyttölain 188 §:n mukaisesti.

Poikkeamishakemuksen luonnonsuojelulain 39 § 2 mom. edellytysten mukaisuus ja poikkeuksen hakija

Valittaja on valituksessaan todennut, että Lapin liiton valtioneuvostolle toimittama hakemus ei ole luonnonsuojelulain 39 § 2 momentin mukainen poikkeamishakemus. Lisäksi valittaja on valituksessaan todennut, että Lapin liitto ei ole luonnonsuojelulain 39.2 §:n tarkoittama poikkeuksen hakija.

Lapin liitto toteaa, että valtioneuvosto ja valtioneuvostolle asiaa valmisteleva vastuuministeriö on se viranomainen, joka tutkii hakemuksen ja siinä esille tuodut asian ratkaisun kannalta tarvittavat tiedot. Lisäksi Lapin liitto tuo esille, ettei luonnonsuojelulaissa ole määritelty erikseen luonnonsuojelulain 39 § mukaiseen päätökseen liittyvää hakemusmenettelyä tai hakemuksen sisältövaatimuksia, jolloin hakemus ja siinä esitettävät tiedot ovat vapaamuotoisesti esitettävissä. Asian päätöksentekijällä (tässä tapauksessa valtioneuvostolla) on lain kautta muodostuva vastuu varmistaa, että sillä on riittävät tiedot lopullisen päätöksen tekemiseksi ja hakemuksessa täyttyvät tarvittavat vaatimukset (myös hakijan osalta).

Lapin liiton hakemuksessa valtioneuvostolle on esitetty niitä perusteluita, joita lopulliseen valtioneuvoston päätökseen tarvitaan. Hakemus on sisältänyt perusteita mm. luonnonsuojelulain 39 §:n tarkoittamasta vaihtoehtottomuudesta ja erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä sekä lisäksi esitetty tarvittavia toimenpiteitä, joilla varmistetaan Natura 2000 -verkoston yhtenäisyydelle tai luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten korvaaminen.

Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaava on luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen suunnitelma, johon on sovellettu kyseisen pykälän mukaista Natura-arviointivelvollisuutta. Luonnonsuojelulain 39 §:n mukaan Lapin liitto kaavoitusviranomaisena ei saa hyväksyä

vaihemaakuntakaavaa ilman luonnonsuojelulain 39 §:n mukaista päätöstä, jos Natura-arvioinnissa osoitetaan sen heikentävän merkittävästi suojeltavia luonnonarvoja.

Poikkeamishakemusmenettelyn soidensuojelulain vastaisuus

Valittaja on valituksessaan esittänyt, että maakuntahallituksen päätös luonnonsuojelulain 39 §:n mukaiseen asiaan liittyvästä hakemuksesta olisi lainvastainen ja valittaja on tulkinnut, että Lapin liitto luonnonsuojelulain 39 §:n tarkoittaman suunnitelman (vaihemaakuntakaavan) hyväksyvänä viranomaisena olisi tullut ratkaista hyväksyttävän suunnitelman muut lainsäädännölliset edellytykset ennen hakemuksen lähettämistä valtioneuvostolle.

Ennen vaihemaakuntakaavan hyväksymistä on Lapin liiton käsityksen mukaan soidensuojelulainsäädäntöä tarpeen muuttaa ja asia on tuotu esille valtioneuvostolle lähetetyssä hakemuksessa. Tarvittavat muutokset lainsäädäntöön etenevät vastuuministeriön valmistelun kautta, kun luonnonsuojelulain 39 §:n mukainen asia on laitettu vireille ja lopullinen valtioneuvoston päätöksen lopputulos määrittelee tarvetta luonnonsuojelulainsäädännön muutoksiin. Lapin liiton käsityksen mukaan poikkeamista ja lainsäädäntömuutostarpeita arvioidaan rinnakkain, eikä Lapin liitolla ole juridista aloiteoikeutta tai muutoin toimivaltaa edistää asiaa kuin luonnonsuojelulain 39 §:n mukaisen asian vireille saattamisella.

Yhteenvedona Lapin liitto toteaa, että maakuntahallituksen päätös 13.5.2026 § 43 on ollut kuntalain mukaista valmisteluun liittyvää päätöksentekoa. Luonnonsuojelulain 39 §:n mukaisessa asiassa päätöksenteon toimivalta on valtioneuvostolla. Vaihemaakuntakaavan hyväksymisen päätöksenteon toimivalta on puolestaan maakuntavaltuustolla, jolle maakuntahallitus tekee mahdollisen vaihemaakuntakaavan hyväksymisesityksensä vasta valtioneuvoston päätöksenteon ja sen päätöksen lainvoimaisuuden jälkeen. Maakuntahallituksen päätöksessä ei ole ollut kysymys kuntayhtymän lopullisesta kannasta eikä maakuntahallituksen päätöksellä ole ollut sellaista vaikutusta, että se rajaisi lopullisen päätöksentekijän harkintavaltaa. Näin ollen maakuntahallituksen päätökseen 13.5.2026 § 43 ei Lapin liiton näkemyksen mukaan ole muutoksenhakuoikeutta ja valittajan vaatimus maakuntahallituksen 13.5.2026 § 43 päätöksen kumoamisesta tulee kokonaisuudessaan hylätä.

Lapin liiton maakuntahallitus

Liitteet (2)

Maakuntahallituksen 13.5.2026 § 43 päätös

Maakuntahallituksen 13.5.2026 § 43 päätöksen liitteet 5-9